



DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Justis- og beredskapsministeren

Stortingets presidentskap
STORTINGET
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.

Dato
15.11.2022

**Spørsmål nr. 331 til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant Ingvild
Wettrhus Thorsvik**

Spørsmål:

På hvilket tidspunkt ble kravet om dobbelt autorisasjon for lokale PST-ledere innført, når ble Justisdepartementet første gang orientert om den nye autorisasjonspraksisen, og når ble politimestrene i de ulike politidistriktene, som også skal autorisere de lokale PST-lederne, informert om den nye rutinen?

Svar:

Jeg viser til mitt svar av 31. oktober i år til representanten Thorsviks spørsmål (Stortingets spørsmål nr. 229) om samme tema.

I mitt svar fremkommer departementets vurdering av hvordan sikkerhetslovens bestemmelser er å forstå når det gjelder den enkelte virksomhetsleders ansvar for og forvaltning av gradert informasjon i egen virksomhet.

På bakgrunn av den senere tids debatt om dette spørsmålet ba mitt departement i brev av 4. november 2022 PST om en skriftlig redegjørelse for sin forståelse av rettstilstanden, og for sin praktisering av regelverket. Det ble også bedt om en redegjørelse for bakgrunnen for utviklingen i tjenestens presisering av

virksomhetsleders ansvar, og for når og på hvilken måte praksis ble endret. Jeg viser til PSTs svar datert 11. november hvor de redegjør for bakgrunnen for og prosessen frem til formuleringene i styringsdokumentet fra 2019, og for praktiseringen. Brevet er ugradert uten vedlegg, og vedlegges i kopi uten vedlegg.

Med hilsen



Emilie Mehl

Vedlegg: Brev fra PST av 11. november 2022 - uten vedlegg

KONFIDENSIELT

iht. sikkerhetsloven §5-3 og §5-4
jf. offentleglova § 13



**POLITIETS
SIKKERHETSTJENESTE**

Postboks 4773 Nydalen
0421 OSLO
post@pst.politiet.no
Tlf.nr. 23 30 50 00
Besøksadresse:
Nydalen allé 35

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref.: 22/5810 - MCS
Vår ref.: 22/05681-2
Dato: 11. november 2022

Uten vedlegg er dette dokument UGRADERT

Sikkerhetslovens autorisasjonsbestemmelser

Det vises til brev av 04.11.2022 vedrørende Politiets sikkerhetstjenestes (PST) forståelse og praktisering av sikkerhetslovens bestemmelser om autorisasjon. Det vises også til brev av 31.10.2022 med svar på spørsmål nr. 229 til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant Ingvild Wetrhus Thorsvik.

Innledning forbyggende personellsikkerhet

Formålet med personellsikkerhet er å innføre tiltak, handlinger og vurderinger for å sikre at personer som kan utgjøre en sikkerhetsrisiko ikke plasseres i stillinger hvor dette kan bryte sikkerhetslovens krav (NSM.no/personellsikkerhet). Personer som skal få tilgang til sikkerhetsgradert informasjon eller skjermingsverdige objekter og infrastruktur, skal sikkerhetsklareres og autoriseres. En sentral del av sikkerhetsklarering og autorisasjon av ansatte er å vurdere deres sikkerhetsmessige skikkethet, herunder lojalitet, pålitelighet, dømmekraft og tillit. Ansvar og oppgaver knyttet til personellsikkerhet er regulert i sikkerhetslov med forskrifter (lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) av 1. juni 2018 nr. 24).

Det materielle innholdet i personellsikkerhetsbestemmelsene er videreført fra tidligere sikkerhetslov fra 1998 (lov om forebyggende sikkerhetstjeneste av 20.03.1998 nr. 10).

De generelle kravene til sikkerhet i virksomheter er nedfelt i sikkerhetsloven kap. 4. Det er virksomhetens leder som er ansvarlig for det forebyggende sikkerhetsarbeidet, og det forebyggende sikkerhetsarbeidet skal være en del av virksomhetens styringssystem. Jf. lovens § 4-1. Det er fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)s side understreket at målet med sikkerhetsstyring er å styre sikkerhetsarbeidet for å oppnå og opprettholde et forsvarlig sikkerhetsnivå, basert på den risiko virksomheten er eksponert for, jf. lovens § 4-2. Hva som anses som forsvarlig sikkerhetsnivå vil kunne forandre seg over tid på grunn av endringer i risikobildet (NSM.no/fagområder/sikkerhetsstyring). Gjeldende

Uten vedlegg
er dette
dokument
UGRADERT

KONFIDENSIELT

iht. sikkerhetsloven §5-3 og §5-4
jf. offentleglova § 13

sikkerhetslov har i sterkere grad fokus på virksomhetens eget ansvar for risikotilpasset sikkerhetsarbeid sammenlignet med tidligere lovgivning.

Organisering av PSTs distriktsenheter

PSTs oppgaver er nedfelt i politiloven kap. III a (lov av 4. august 1995 nr. 53 om politiet), hvor det i § 17a heter at

«De gjøremål som er nevnt i § 17b utføres av et eget politiorgan (Politiets sikkerhetstjeneste). Tjenesten ledes av en sentral enhet.»

Politiets sikkerhetstjenestes oppgaver, virksomhet og organisasjon er nærmere beskrevet i Instruks for Politiets sikkerhetstjeneste (FOR-2005-08-19-920), hvor det i § 2, første ledd heter at

«Politiets sikkerhetstjeneste er politifaglig og administrativt direkte underlagt Justisdepartementet»

Av instruksen § 3 fremgår videre følgende;

«Politiets sikkerhetstjeneste ledes av sjefen for Politiets sikkerhetstjeneste, som skal samordne tjenestens virksomhet i hele landet. Ledelsen utøves gjennom Den sentrale enhet, som kan gi generelle og spesielle direktiver for utøvelse av tjenesten og prioriteringer av oppgaver. Den sentrale enhet skal veilede, informere og bistå underordnede enheter.

Den lokale politimester, med unntak av politimesteren i Oslo og sysselmannen på Svalbard, er ansvarlig for tjenestens virksomhet i sitt distrikt, under overordnet ledelse av sjefen for Politiets sikkerhetstjeneste».

Ansvar for PSTs virksomhet i distriktene er således delt mellom de lokale politimesterne og sjef PST. I prop. 61 L (2014-2015) - «nærpolitireformen» - ble det besluttet at dette delte ansvaret for de lokale PST-enhetene «skal videreføres inntil videre».

Det delte ansvaret for PSTs virksomhet i distriktene medfører at det i ulike sammenhenger kan oppstå problemstillinger knyttet til hvordan ansvaret forvaltes i det daglige. Det organisatoriske utgangspunktet i dag er likevel at de enkelte medarbeidere ved PSTs distriktsenheter er ansatt ved det lokale politidistrikt, men er under faglig ledelse av Sjef PST. Gjennomføringen av denne delte ledelsen av PSTs distriktsenheter forutsetter nært samarbeid mellom lokal politimester og PST, Den sentral enhet (DSE).

Autorisasjon av ledere av PSTs lokale enheter

Alle som skal ha adgang til sikkerhetsgradert informasjon må autoriseres for dette, jf. sikkerhetslovens § 8-1. Videre må personer som skal autoriseres for tilgang til sikkerhetsgradert informasjon gradert KONFIDENSIELT eller høyere ha gyldig sikkerhetsklarering.

Det foreligger krav til sikkerhetsklarering for STRENGT HEMMELIG for alle fast ansatte i PST. Det foreligger også andre krav til klarering og autorisasjon. Dette er beskrevet i gradert vedlegg til dette brev.

PST er klareringsmyndighet for personell i eller tilknyttet egen virksomhet, jf. forskrift om sikkerhetsklarering og annen klarering § 1. Dette omfatter ansatte ved distriktsenheter. For øvrig politi er klareringsmyndigheten lagt til Sivil klareringsmyndighet.

**Uten vedlegg
er dette
dokument
UGRADERT**

Det er stedlig politimester som anmoder om klarering for leder for distriktsenheten, og klareringsprosessen gjennomføres ved PSTs klareringsmyndighet etter bestemmelsen i nevnte forskrift § 1.

Virksomhetens leder er autorisasjonsansvarlig og har ansvaret for sikkerhetsmessig ledelse og kontroll av autoriserte personer. Virksomhetens leder er ansvarlig for, og forvalter, den skjermingsverdige informasjonen som tilvirkes eller håndteres av virksomheten, og skal sikre at slik informasjon ikke tilflyter personer uten tjenstlig behov eller som ikke er skikket til dette. Derfor skal virksomhetens leder autorisere sitt personell.

I spørsmålet om autorisasjon av distriktsenhetenes ledere har man i realiteten to virksomhetsledere som begge skal autorisere for tilgang til skjermingsverdige informasjon innen eget ansvarsområde; Politimester er ansvarlig for den skjermingsverdige informasjonen som tilvirkes eller forvaltes i det ordinære politiet, mens Sjef PST er ansvarlig for den skjermingsverdige informasjonen som tilvirkes eller forvaltes ved PST. Det må her legges til at klarering og autorisasjon for tilgang til PSTs skjermingsverdige informasjon generelt ligger på et høyere nivå (STRENGT HEMMELIG) enn hva behovet for klarering og autorisasjon i det ordinære politiet i utgangspunktet medfører (HEMMELIG).

Det er ikke i strid med sikkerhetslovens bestemmelser å ha flere autoriserende virksomhetsledere.

PSTs praktisering av autorisasjonsansvaret

PST praktiserer autorisasjonsansvaret i tråd med gjennomgangen ovenfor. Dette innebærer at PST i dag autoriserer alle ledere ved distriktsenheten for tilgang til PSTs skjermingsverdige informasjon.

Leder ved distriktsenheten er videre delegert myndighet til igjen å autorisere sitt personell for tilgang til PSTs skjermingsverdige informasjon, jf. Styringsdokument for sikkerhet (vedlagt).

Det har tidligere vært opplyst at praksisen med autorisering av ledere ved distriktsenheten over tid er blitt presisert, senest ved innføring av Styringsdokument for sikkerhet av 29. oktober 2019. Nedenfor gjennomgås bakgrunnen for presiseringen.

Sjef PST besluttet i mars 2016 å etablere et prosjekt med et mandatfestet mål om å;

«Etablere en formålstjenlig organisering av PSTs distriktsenheter som er prinsipiell lik og gjenkjennbar i hele landet. Organisering, kompetanseområder og arbeidsprosesser skal i størst mulig grad speile tilsvarende ved DSE for å nå ambisjonen om «ett PST».»

Opprettelsen av prosjektet var hjemlet i den myndighet og ansvar som fremgår av PST-instruksen § 3, og igangsatt blant annet på bakgrunn av evalueringene i etterkant av 22. juli-hendelsen.

Politiets nasjonale ledergruppe (NLG) besluttet den 11. februar 2016 at PSTs prosjekt også skulle inngå som underprosjekt i Politidirektoratets overordnede omorganiseringsprosjekt, Prosjekt Nye Politidistrikt (PNP).

Rapporten Delrapport 2: Rammer og retningslinjer for omorganisering av distriktsenhetene i PST, svarte ut prosjektets mandat. Rapporten er vedlagt.

**Uten vedlegg
er dette
dokument
UGRADERT**

KONFIDENSIELT
Iht. sikkerhetsloven §5-3 og §5-4
jf. offentleglova § 13

I forbindelse med dette arbeidet ble det konkludert med at politimester og leder for PSTs daværende distriktsavdeling ved DSE på vegne av Sjef PST, var autorisasjonsansvarlige for distriktsenhetslederne, jf. rapportens pkt. 7.6. Dette på grunnlag av det delte ansvaret for distriktsenhetsene, organisatorisk og faglig. Dette er ikke problematisert i rapporten og bygget på forståelsen av krav i gjeldende regelverk. Forståelsen av autorisasjonsansvaret var imidlertid ikke synliggjort som krav i interne styringsdokumenter på dette tidspunkt.

Som ledd i oppfølging av Delrapport 2 samt en generell profesjonalisering av tjenestens styringssystem for sikkerhet, ble det utarbeidet Sikkerhetspolicy (av 3. januar 2018, vedlagt) og styringsdokument for sikkerhet (av 29. oktober 2019, vedlagt). Dokumentene utgjør en del av PSTs styringssystem for sikkerhet. Styringssystemer har som formål å understøtte PSTs prioriterte oppdrag samtidig som eksterne krav og føringer ivaretas. PST må jevnlig evaluere om våre sikkerhetstiltak er egnet til å gi nødvendig grad av beskyttelse av våre verdier, samtidig som vi sikrer hensiktsmessig forvaltning av informasjon.

Styringsdokument for sikkerhet gjelder for alle ansatte i PST, herunder samtlige distriktsenheter. I styringsdokumentets pkt. 6.3 slås fast at

«Stedlig politimester og leder distriktsavdelingen er autorisasjonsansvarlige for distriktsenhetslederne. Da eierskapet er delt, innebærer dette også et delt autorisasjonsansvar. PM autoriserer DE-lederne for tilgang til politidistriktets skjermingsverdige/sikkerhetsgraderte informasjon og objekter. Leder DA er autorisasjonsansvarlig for PST-informasjon på vegne av sjef PST.»

Autorisasjon gjennomføres alltid ved klarering eller re-klarering (hvert femte år) og deretter skal det gjennomføres re-autorisasjon hvert annet år for autorisasjoner høyere enn HEMMELIG. Tidspunkt for autorisasjon for de enkelte vil derfor variere ut fra når man ble ansatt og dermed klarert første gang.

Presiseringen og utviklingen av autorisasjonsansvaret i PST har pågått som en del av et løpende utviklingsarbeid over tid og det er ikke mulig å peke på ett konkret tidspunkt for praksisendring. Utvikling mht organisering og ansvarsavklaringer i det todelte eierskapet ved distriktsenhetsene, utredet i 2017, synliggjorde behov for presiseringer og styring også i sikkerhetsarbeidet. Dette førte igjen til klarere intern regulering av ansvar for gjennomføring av autorisasjon. PST har dokumentasjon for gjennomføring av autorisasjon for enkelte distriktsenhetsledere fra 2017. Tidspunkt for gjennomføring av autorisasjon må ses i lys av klarerings- og re-klareringstidspunkt. I løpet av perioden 2020 og 2021 ble samtlige distriktsenhetsledere autorisert/re-autorisert av leder fra PSTs distriktsavdeling ved DSE.


Roger Berg

Vedlegg

- Krav til sikkerhetsklarering og autorisasjons for tilgang til PSTs graderte informasjonssystem (gradert **KONFIDENSIELT**)

**Uten vedlegg
er dette
dokument
UGRADERT**

KONFIDENSIELT
Iht. sikkerhetsloven §5-3 og §5-4
jf. offentleglova § 13

KONFIDENSIELT
iht. sikkerhetsloven §5-3 og §5-4
jf. offentleglova § 13

- Delrapport 2; Rammer og retningslinjer for omorganisering av distriktsenhetene i PST (gradert **KONFIDENSIELT**)
- Sikkerhetspolicy (Unntatt offentlighet)
- Styringsdokument for sikkerhet (gradert **BEGRENSET**)

**Uten vedlegg
er dette
dokument
UGRADERT**

KONFIDENSIELT
iht. sikkerhetsloven §5-3 og §5-4
jf. offentleglova § 13